

Sprawozdanie

z działalności Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa w roku 2002

I. Sprawy organizacyjne

Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa działa w oparciu o:

– **Ustawę o Narodowym Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa z dnia 18.04.1985.**

– **Program i kierunki działania Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa** (Uchwała nr 8/2001 SKOZK z dnia 4 grudnia 2001 r.).

– **Regulamin Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa** (Uchwała nr 7/2001 SKOZK z dnia 4 grudnia 2001).

– **Zasady finansowania prac w obiektach zabytkowych Krakowa ze środków NFRZK** (Uchwała nr 9/2001 Prezydium SKOZK z dnia 4 grudnia 2001) zatwierdzone przez Wojewodę Małopolskiego 4 stycznia 2002 r.

Aktualny stan Komitetu wynosi 118 członków.

1. W roku 2002 Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa odbył jedno posiedzenie plenarne: 26 marca w Międzynarodowym Centrum Kultury.

Na początku obrad min. Edward Szymański – podsekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP – wręczył wysokie odznaczenia państwowe przyznane przez Prezydenta RP następującym osobom: dr Józef Furdyna – konserwator, Władysław Dudzik – prezes PRZ otrzymali Krzyże Oficerskie OOP. Krzyżami Kawalerskimi odznaczeni zostali: Magdalena Kalicińska – adiunkt na Wydziale Konserwacji ASP, Adam Rachtan – konserwator, właściciel firmy konserwatorskiej, Zbigniew Sabiński – dyrektor „Domu Harcerza”. Złotymi Krzyżami Zasługi odznaczeni zostali: konserwatorzy – Piotr Białko, Jacenty Bielawski, Roman Bobicki, pracownik Wydziału Konserwacji ASP – Barbara Budziaszek, prawnik, przewodniczący Komisji Prawno-Organizacyjnej SKOZK – dr Piotr Dobosz, starszy rzeczoznawca w Biurze SKOZK – Anna Klasa-Kwiatkowska.

W części roboczej posiedzenia dokonano podsumowania i oceny działalności z roku poprzedniego i przyjęto plan odnowy zabytków na rok bieżący.

Uchwały przyjęte 26 marca:

Nr 1/2002 w sprawie informacji o wykonaniu planu odnowy zabytków Krakowa w 2001 r.

Nr 2/2002 w sprawie planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa w 2002 r.

Nr 3/2002 w sprawie zatwierdzenia sprawozdania z działalności SKOZK w r. 2001 oraz udzielenia absolutorium Prezydium i komisjom problemowym.

Nr 4/2002 w sprawie propozycji i wniosków zgłoszonych podczas posiedzenia plenarnego.

2. Zgodnie z Regulaminem SKOZK bieżącą działalność Komitetu prowadziło Prezydium, odbywając 5 posiedzeń roboczych: 26 lutego, 21 maja, 16 lipca, 22 października, 10 grudnia.

Każde z posiedzeń Prezydium SKOZK, prócz podejmowania decyzji w sprawach bieżących, zajmowało się odrębną wiodącą tematyką. I tak, w dniu 26 lutego była to analiza realizacji planu odnowy zabytków Krakowa za 2001 rok oraz projektu planu rzeczowo-finansowego na rok 2002. 21 maja zajmowano się realizacją planu w pierwszym kwartale 2002 r., wstępnymi założeniami do obchodów 25-lecia SKOZK oraz rozpatrzeniem wniosków zgłoszonych przez uczestników obrad plenarnych. Trzy następne posiedzenia Prezydium odbywały się poza siedzibą biura SKOZK i miały jako cel główny zapoznanie się z postępem i efektami prac oraz potrzebami rewaloryzacyjnymi w poszczególnych obiektach, które członków Prezydium SKOZK gościły. I tak posiedzenie w dniu 16 lipca odbyło się w Zespole Klinik Ginekologicznych w Krakowie, gdzie omawiano stan zachowania, przeznaczenie, przebieg prowadzonych prac remontowo-konserwatorskich oraz potrzeby unikalnego zespołu XIX-wiecznych obiektów zabytkowych Szpitala Uniwersyteckiego w Krakowie przy ul. Kopernika. Na tym posiedzeniu dokonano także oceny stanu realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa. Uznano iż tempo realizacji planu – niecałe 30% w pierwszym półroczu – jest zdecydowanie zbyt wolne. Prezydium SKOZK wydało dla Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa zalecenie pilnego przyspieszenia tempa prac. Ponadto Prezydium uznało za konieczne w przyszłości wcześniejsze rozpoczęcie prac nad konstrukcją planu na rok następny i w związku z tym ustaliło nowy termin składania wniosków o dofinansowanie do 30 września. Celem tych decyzji jest wcześniejsze podjęcie prac w obiektach objętych planem ze środków NFRZK.

Posiedzenie Prezydium SKOZK 22 października w gmachu Urzędu Wojewódzkiego poświęcone było ocenie realizacji planu rzeczowo-finansowego odnowy za trzy kwartały br., ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych podległych Wojewodzie Małopolskiemu. Zwrócono zwłaszcza uwagę na zakończenie prac przy remoncie stożka kopca Kościuszki w kontekście jego udostępnienia społeczeństwu mającego nastąpić z udziałem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego. W realizacji planu odnowy zabytków odnotowano zadowalające przyspieszenie tempa prac, zgodne z wcześniejszymi zaleceniami Prezydium oraz dokonano niezbędnych korekt w bieżącym planie. Prezydium rozpoczęło także prace nad założeniami przyszłorocznego planu.

W dniu 10 grudnia Prezydium SKOZK gościło w Akademii Ekonomicznej w Krakowie, w której zabytkowych obiektach z dobrym skutkiem od wielu lat prowadzone są prace ze środków NFRZK. Gospodarze przedstawili osiągnięcia w dziedzinie odnowy – w tym ostatni efekt, odnowiony budynek „Księżowki” – i potrzeby uczelni na przyszłość w tym zakresie.

Zgodnie z wcześniejszymi zaleceniami Prezydium, dzięki intensywnej pracy

wszystkich komisji problemowych SKOZK, zespołu powołanego przez przewodniczącego SKOZK do opracowania planu na rok 2003, w konsultacji z głównymi beneficjentami Narodowego Funduszu możliwa była podczas tego posiedzenia analiza, a następnie przyjęcie przez Prezydium SKOZK projektu planu na rok 2003 i rekomendowanie go do zatwierdzenia przez Plenum Komitetu.

Podczas swych posiedzeń Prezydium SKOZK w 2002 r. przyjęło następujące uchwały:

z dnia 26 lutego:

Nr 1/2002 w sprawie zmiany kwalifikacji dotacji z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa ze zwrotnej na bezzwrotną,

Nr 2/2002 w sprawie wyboru przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Komisji Programowania i Oceny Realizacji,

Nr 3/2002 w sprawie uruchomienia środków z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa;

z dnia 21 maja:

Nr 4/2002 w sprawie zmiany kwalifikacji dotacji z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa ze zwrotnej na bezzwrotną,

Nr 5/2002 w sprawie zmiany kwalifikacji dotacji z Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa ze zwrotnej na bezzwrotną;

z dnia 22 października:

Nr 6/2002 w sprawie oceny realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków Krakowa za trzy kwartały 2002 r. i niezbędnych korekt planu,

z dnia 10 grudnia:

Nr 7/2002 w sprawie przyjęcia projektu planu rzeczowo-finansowego odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK na rok 2003,

Nr 8/2002 w sprawie uruchomienia środków Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa oraz rozpoczęcia procedur w obiektach objętych planem rzeczowo-finansowym z NFRZK na rok 2003,

Nr 9/2002 w sprawie prolongaty spłaty II raty dofinansowania zwrotnego dla obiektu przy ul. Grabowskiego 8.

3. Komisje problemowe SKOZK, a to: Komisja Programowania i Oceny Realizacji, Komisja Finansowa, Komisja Informacji i Inicjatyw Społecznych oraz Komisja Prawno-Organizacyjna pracowały zgodnie z obowiązującym regulaminem Komitetu i wykazywały się znaczną aktywnością w przygotowywaniu niezbędnych na posiedzenia wniosków, analiz i opinii. Sprawozdanie z działalności komisji problemowych SKOZK, z wyjątkiem Komisji Prawno-Organizacyjnej, zawarte zostało w poszczególnych rozdziałach tego sprawozdania. Członkowie Komisji Prawno-Organizacyjnej, a zwłaszcza jej przewodniczący, każdorazowo powoływani są w skład komisji uchwał Komitetu, uczestniczą w przygotowaniu projektów uchwał, prezentują te projekty na obradach plenarnych i posiedzeniach Prezydium. Przewodniczący Komisji opiniuje na bieżąco wiele spraw

wnoszonych do rozstrzygnięcia przez przewodniczącego SKOZK i przez ZRZZK.

4. Zgodnie z regulaminem SKOZK obsługę organizacyjno-merytoryczną i techniczną obrad plenarnych, posiedzeń Prezydium oraz zespołów i komisji problemowych Komitetu prowadziło Biuro SKOZK. Biuro prawidłowo realizowało także wszystkie inne zadania, które wynikają z regulaminu Biura i bieżących zaleceń kierownictwa Komitetu.

II. Działalność programowa

Działalność programowa Komitetu polega na opracowaniu wspólnie ze służbami konserwatorskimi wieloletniego programu prac konserwatorskich w Krakowie oraz rocznych planów rzeczowo-finansowych odnowy zabytków Krakowa finansowanych ze środków NFRZK. Znaczną rolę w tej działalności odgrywa Komisja Programowania i Oceny Realizacji, która wspólnie z ZRZZK przygotowuje roczne plany rzeczowo-finansowe w tym zakresie. Oznacza to dokonanie wyboru zadań, uściślenie zakresów prac oraz podziału środków w oparciu o wnioski zgłoszone przez właścicieli i użytkowników, stanowisko małopolskiego wojewódzkiego konserwatora zabytków, inicjatywy własne Społecznego Komitetu dotyczące przede wszystkim kontynuacji prac oraz propozycje Zarządu Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa.

Zespół w składzie: prof. T. Chrzanowski, B. Krasnowolski, A. Fischinger, J. Janczykowski, T. Murzyn, T. Prokopiuk, który pracował nad wstępnym projektem planu rozpatrzył 170 wniosków, jakie wpłynęły do Biura SKOZK na kwotę 86.276.790 zł, tj. kwotę znacznie przekraczającą planowane wpływy.

Przy wyborze obiektów konsekwentnie stosowano zasadę kontynuacji zadań i dążenia do osiągnięcia końcowych efektów rzeczowych, całościowych i częściowych.

W 2002 r w hierarchii zadań naczelne miejsce zajmował Wawel z Zamkiem Królewskim i Katedrą, następnie historyczne centrum Krakowa z zespołem ulicy Kanoniczej, Bazyliką Mariacką, Sukiennicami, dalej Kazimierz jako obszar przenikania się dwóch kultur chrześcijańskiej i żydowskiej, najcenniejsze obiekty Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz kościoły i zespoły klasztorne o najwyższych wartościach historycznych. Znaczącą pomocą finansową objęto również zespół klinik Szpitala Uniwersyteckiego przy ul. Kopernika, pojedyncze zespoły na obrzeżach miasta oraz obiekty, których rewaloryzacji podjęli się właściciele prywatni pragnący ratować, często niezwykle cenne elementy wystroju wnętrz, kamieniarki, zabytkowe stropy.

W październiku Prezydium SKOZK po zapoznaniu się z informacją ZRZZK o realizacji planu finansowo-rzeczowego odnowy zabytków za trzy kwartały br. podjęło uchwałę wprowadzającą zmiany do planu polegające na zmniejszeniu dofinansowania w 12 obiektach o łączną kwotę 730.503 zł oraz zwiększeniu dofinansowania w 12 obiektach o łączną kwotę 736.809 zł.

III. Działalność w zakresie oceny realizacji

Realizując regulaminowy obowiązek kontrolowania prac finansowanych z Narodowego Funduszu członkowie komisji Programowania i Oceny Realizacji uczestniczyli w pracach licznych komisji typowania robót, przeglądu realizacji oraz odbiorów końcowych.

W dniach 3–4 lipca z inicjatywy Komisji przeprowadzono przegląd prac finansowanych z NFRZK w 7 obiektach: kościele p.w. św. Grzegorza w Krakowie-Ruszczy z XV w., forcie „49 Krzesławice”, w dwóch dworach będących siedzibą Instytutu Farmakologii PAN przy ul. Radzikowskiego 176 i Ojcowskiej 52, kaplicy Matki Boskiej Bolesnej w kościele oo. Franciszkanów, Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Barbakanie.

Komisja nie zgłosiła zastrzeżeń do prowadzonych prac i wyraziła ogólnie dobrą opinię, a uwagi i wnioski z powyższego przeglądu posłużyły do sformułowania opinii Komisji o stanie realizacji planu odnowy zabytków Krakowa za I półrocze. Zastrzeżenie Komisji budziło użytkowanie obu dworów PAN, uniemożliwiające ekspozycję cennych wnętrz.

Członkowie Komisji Programowej brali udział w licznych komisjach organizowanych przez ZRZZK, służby konserwatorskie i inwestorów indywidualnych. Dało to możliwość bieżącej kontroli nad przebiegiem procesu inwestycyjnego, możliwość konsultacji i merytorycznych uzasadnień zmian zakresów rzeczowych, o które występowali inwestorzy.

Komisje, o których mowa powyżej dotyczyły następujących obiektów (w wielu wypadkach wielokrotnie) : zespół budowli wzgórza wawelskiego z zamkiem królewskim i archikatedrą, Bazylika Mariacka, kościół św. św. Piotra i Pawła, klasztory: Franciszkanów, Dominikanów, Augustianów z kościołem św. Katarzyny, Franciszkanów Reformatów, Benedyktynów w Tyńcu, Jezuitów z kościołem św. Barbary, Karmelitów na Piasku, Paulinów na Skałce, Muzeum Archidiecezjalne, kościół św. Krzyża, klasztory sióstr: Norbertanek, Klarysek z kościołem św. Andrzeja, Karmelitanek bosych na Wesołej i przy ul. Łobzowskiej, Wizytek i Albertynek, kościoły oo. Pijarów, Brama Floriańska z murami obronnymi, budynek PAU przy ul. Sławkowskiej, Barbakan, Bożnica Kupa i Centrum Kultury Żydowskiej, Muzeum Szołayskich, Pałac bpa Erazma Ciołka, I LO im. B. Nowodworskiego, II LO im. Sobieskiego i V LO im. Witkowskiego, obiekty Uniwersytetu Jagiellońskiego: Collegium Maius, Collegium Novum, Collegium Witkowskiego, obiekty Collegium Medicum przy ul. Kopernika, kościół p.w. św. Grzegorza w Ruszczy, Stary Teatr i Teatr im. J. Słowackiego.

Komisja z uznaniem stwierdza, że prowadzone w ciągu ubiegłego roku działania wszystkich uczestników procesu odnowy zabytków Krakowa przyniosły znaczny postęp w pracach konserwatorskich: w zespole budowli wzgórza wawelskiego – po etapie badawczym i przygotowawczym wykonanym w 2001 r. – przeprowadzono kompleksowy remont konserwatorski zewnętrz-

nych elewacji Baszty Senatorskiej wraz z odtworzeniem pierwotnej formy dachu, co pozwoliło na przywrócenie wyglądu elewacji baszty z okresu funkcjonowania rezydencji królewskiej do końca XVIII w. W ramach tych prac wykonano również ważny zakres zabezpieczeń konstrukcyjnych poprzez skotwienie powstałych pęknięć i szczelin w elewacjach.

W wyniku dotychczas wykonanych prac w rejonie elewacji wschodniej Zamku Królewskiego obniżono teren do poziomu pierwotnego, ujawniając cokołową partię ściany elewacyjnej oraz fundamenty renesansowych schodów prowadzących na teren odkrytych niedawno Ogrodów Królewskich. Wykonano szeroki zakres prac budowlano-konserwatorskich z rekonstrukcją renesansowych schodów.

W rejonie Kurzej Stopy odtworzono mur oporowy z widocznym arkadowaniem, pochodzący z XVI wieku. Wykonanie tego muru wraz z murem oporowym w rejonie Ogrodów Królewskich pozwoli na realizację dalszych prac mających na celu udostępnienie dla ruchu turystycznego nowej trasy zwiedzania Wzgórza Wawelskiego, pozwalającej na obejście Zamku Królewskiego wokół zewnętrznych elewacji, a nie tylko oglądanie go od strony dziedzińca arkadowego.

Rozpoczęto prace remontowo-konserwatorskie przy dwóch barkach fortyfikacji kleszczowych od strony Wisły. Prace przy pozostałych barkach kontynuowane będą w następnych sezonach.

Kontynuowano prace przy elewacjach budynku Wikarówki. Ukończono prace przy elewacji południowej z reliktnymi renesansowej rzeźbionej kamieniarki okien.

Rozpoczęto prace przy drewnianej konstrukcji Wieży Wikaryjskiej (Srebrnych Dzwonów). W drugim etapie w roku 2003 wymienione zostanie pokrycie dachu wieży.

Wybitną rangę, z uwagi na klasę obiektu mają rozpoczęte, poprzedzone badaniami, kompleksowe prace konserwatorskie we wnętrzu Kaplicy Zygmuntowskiej. Zastosowano laser do usuwania z kamienia powstałych zabrudzeń. Prace rozpoczęte zostały od konserwacji wnętrza kopuły i będą kontynuowane w najbliższych latach.

W Bazylice Mariackiej rozpoczęto konserwację wnętrza XVI-wiecznej kaplicy Kaufmanów (Nawrócenia św. Pawła), gdzie odsłonięto manierystyczne polichromie i poddano je technicznej konserwacji. Wykonano konserwację kamiennego renesansowego portalu we wnętrzu, odsłonięto pierwotne przejście łączące kaplicę z chórem muzycznym w bazylice. Pełna realizacja przyjętego programu przyniesie rewaloryzację tego niezwykle cennego dokumentu mieszczańskiego mecenatu. Postulowano aranżację wnętrza z częściową rekonstrukcją renesansowych stall i interpretację obrazu ołtarzowego autorstwa Jerzego Pencza (skradzionego przez hitlerowców). Na uznanie zasługuje wzorowe zgromadzenie materiałów historycznych.

W klasztorze Franciszkanów zakończono konserwację dziewiętnastowiecz-

nego wystroju XV-wiecznej kaplicy Matki Boskiej Bolesnej (m.in. barokowego ołtarza, kultowego wizerunku z lat 30. XVI w., dziewiętnastowiecznej polichromii), wykonano scalenie kolorystyczne tynków pld. skrzydła krużganków oraz konserwację portalu do kaplicy Włoskiej. Przeprowadzono badania na obecność polichromii i rozpoczęto prace konserwatorskie w kaplicy Złotników z XV w., rozpoczęto remont korytarzy klasztornych nad krużgankami.

W barokowym kościele św. św. Piotra i Pawła w kaplicy Matki Boskiej Loretańskiej zakończono konserwację architektury (sztukaterie sklepień i ścian tarczowych, polichromie pilastrów), ustabilizowano pęknięcia konstrukcyjne. Zakończono konserwację detali kamiennych w ptn. ramieniu transeptu.

Spośród prac w innych cennych zespołach sakralnych należy zauważyć realizacje w kompleksie dominikańskim, gdzie wykonano konserwację ceglanej gotyckiej elewacji południowej z XIII i XIV wieku.

W Bazylice oo. Karmelitów „Na Piasku” w ramach tegorocznych prac wykonano konserwację dekoracji ścian i sklepień w kaplicach nawy północnej oraz rozpoczęto prace w zachodnim przęśle. W roku bieżącym wykonano konserwację barokowej polichromii na ptn. sklepieniu oraz przy modernistycznej dekoracji podniebia chóru w formie kasetonów z rzeźbionymi wielobarwnymi rozetami.

W klasztorze Ojców Franciszkanów Reformatów osiągnięto efekt częściowy w postaci zakończenia prac w Ogroju wraz z Drogą Krzyżową. Jednak największym problemem w tym historycznym zespole jest awaria związana z zawilgoceniem krypt kościoła, zagrażającym znumifikowanym zwłokom zakonników pochowanym tam w XVII i XVIII w. Takie pochówki są wielką rzadkością i niezwykle cennym dokumentem dawnej kultury zakonnej. Dotychczasowe próby wyjaśnienia przyczyn zawilgocenia wskazują, że źródła zamakania należy szukać poza klasztorem. W związku z powyższym przewodniczący Społecznego Komitetu, w ślad za pismem klasztoru, wystąpił do Prezydenta Miasta o pilne wyjaśnienie tej sprawy przez kompetentne służby miejskie.

W zespole klasztornym Sióstr Norbertanek na Salwatorze zakończono prace w gotyckim skrzydle z XIII w., w którym urządzone zostanie muzeum pamiątek związanych z Norbertankami.

W kościele oo. Pijarów zakończono prace konserwatorskie przy obrazach Drogi Krzyżowej, dokończono prace przy konserwacji cennej, iluzjonistycznej, barokowej polichromii prezbiterium, rozpoczęto I etap prac w kaplicy Ukrzyżowania. W rezultacie ukończenia konserwacji prezbiterium osiągnięto niezwykle cenny efekt jednolicie rozwiązanej wnętrza barokowego.

W klasztorze Paulinów na Skalce zakończono kolejny etap prac związanych z usunięciem przyczyn zawilgocenia Krypty Zasłużonych oraz częściowy remont konserwatorski przy schodach wejściowych do barokowego kościoła.

W kolegiacie św. Floriana zakończono konserwację barokowego wystroju kaplicy Przemienienia Pańskiego. W kościele św. Barbary zakończono prace

związane odwodnieniem obiektu przed rozpoczęciem konserwacji wystroju wnętrza.

Rozpoczęto prace konserwatorskie przy ścianach i sklepieniu oraz wyposażeniu zakrystii Karmelitanek przy barokowym Kościele ss. Karmelitanek Bosych na Wesolej. Podczas prac ujawniono spod przemalowań oryginalne warstwy polichromii oraz malowane miniaturowe pejzaże. Miniatury te stanowią unikalną formę dekoracji w Polsce nawiązującą do niderlandzkich dekoracji ceramicznych.

W historycznym centrum miasta w obrębie Plant kontynuowano prace w zespole ulicy Kanoniczej, gdzie szczególne znaczenie miała kontynuacja kompleksowej konserwacji gotycko-renesansowego pałacu bpa Erazma Ciołka z początku XVI w. (ul. Kanonicza 17), przeznaczonego dla Muzeum Narodowego na ekspozycję średniowiecznej i nowożytnej sztuki krakowskiej. Dokończono wymianę wszystkich stropów i pokryć dachowych, poddano badaniom odkryte kolumny kamienne, wykonano konstrukcję głównej klatki schodowej, wykonano elewację od strony ogrodu oraz tynki wewnętrzne. Przeprowadzono również roboty iniekcyjne.

W XVI-wiecznym pałacu Górków przy ul. Kanoniczej 20 prowadzono prace w obrębie odsłoniętego arkadowego krużganka, zabezpieczono również elementy drewniane zabytkowych polichromowanych stropów do dalszej konserwacji.

W kościele p.w. św. Norberta przy ul. Wiślniej 11 (w latach 1803–1947 i obecnie cerkwi greckokatolickiej) wykonano I etap remontu dachu kościoła oraz rozpoczęto wykonywanie ikonostasu, z którego zachował się komplet 39 obrazów powstałych według projektów w pracowni Jana Matejki. Obecnie wykonywana jest drewniana konstrukcja „szafy” ikonostasu, w następnych etapach wykonane zostaną rzeźbione złożone aplikacje.

W Oddziale Muzeum Narodowego – Kamienicy Szołayskich przy pl. Szczepańskim 9 zakończony został kompleksowy remont obiektu. Po wielu dyskusjach zakończono aranżację polichromii z doby Wolnego Miasta Krakowa w pomieszczeniu narożnym z jednoczesną ekspozycją tu późniejszej nieco dekoracji malarskiej sufitu. Późniejsza warstwa malarska o elementach neogotyckich, zachowana fragmentarycznie, eksponowana została w postaci transferów w innych pomieszczeniach. Obiekt oddano właścicielowi do zagospodarowania; według obecnej koncepcji znajdzie się tu Muzeum Stanisława Wyspiańskiego.

Dofinansowano również prace prowadzone w innych placówkach muzealnym, m.in. Muzeum Archeologicznym przy ul. Senackiej 3, gdzie wzmocniono konstrukcyjnie budynek i w Muzeum Archidiecezjalnym przy ul. Kanoniczej 19–21; zakończono prace konserwatorskie w zabytkowych gotyckich piwnicach, wykonano konserwację trzech kolumn w arkadach dawnego krużganka oraz XVII-wiecznych obramień kamiennych.

W Barbakanie (przejętym w użytkowanie przez Muzeum Historyczne m. Krakowa) kontynuowano prace przy XV-wiecznych ceglanych elewacjach, rozpoczęto prace związane z przedbramiem i mostem Kleparskim.

Zakończono I etap remontu konserwatorskiego murów obronnych na odcinku pomiędzy basztą Pasamoników a Bramą Floriańską. Konserwacja miała charakter zachowawczy. Uczytelniono zarówno pierwotne (koniec XIII w.) wątki muru z kamienia łamanego, jak wszelkie późniejsze, głównie ceglane nawarstwienia. W baszcie Pasamoników wyeksponowano późnogotyckie dekoracyjne wątki ceglane z drugiej połowy XV w. W wyniku prac w pełni uczytelniona została zapisana w murach historia budowy fortyfikacji. Odsłonięto neogotyckie polichromie w kaplicy w Bramie Floriańskiej, które w przyszłym roku poddane zostaną konserwacji. Remont dalszej części murów – baszty Stolarskiej, Arsenału i muru łączącego go z Bramą Floriańską uzależniony jest od uregulowania spraw własnościowych z rodziną Czartoryskich.

Znaczącej pomocy udzielono krakowskim wyższym uczelniom. W zespole budowli uniwersyteckich w Collegium Novum wykonano prace konstrukcyjne, wzmocniono drewniane stropy, odczyszczono i zabezpieczono drewniane belki w salach na I p., przeprowadzono również badania na obecność polichromii.

W Collegium Maius kontynuowano prace w gotyckich piwnicach, które przeznaczone zostaną na cele muzealne i częściowo magazynowe uczelni.

W Collegium Witkowskiego kontynuowano remont kompleksowy obiektu z amfiteatralną salą ks. Tischnera.

Udzielono pomocy finansowej innym krakowskim wyższym uczelniom. W fundacji księcia Lubomirskiego, monumentalnym gmachu z końca XIX w., będącym aktualnie siedzibą Akademii Ekonomicznej, kontynuowano prace konserwatorskie elewacji budynku głównego, zakończono remont tzw. „Księżówki”.

Zakończono remont konserwatorski kamienicy Akademii Pedagogicznej przy ulicy Karmelickiej 41 z końca XIX w.; w gmachu austriackiej podchorążówki, adaptującym relikty podmiejskiej rezydencji królewskiej w Łobzowie, obecnie siedzibie Politechniki Krakowskiej, kontynuowano prace przy stropach; w gmachu Akademii Rolniczej przy al. Mickiewicza 21 prowadzono prace przy rekonstrukcji stolarki okiennej

W zespole XIX-wiecznych klinik Collegium Medicum UJ przy ul. Kopernika, w obiektach o dużym znaczeniu społecznym, kontynuowano prace remontowo-konserwatorskie. W tym rejonie prowadzono również prace w obiektach sakralnych: w związanym z Kliniką Dermatologii barokowym kościele p.w. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny (tzw. św. Łazarza) kontynuowano prace konserwatorskie we wnętrzu, m.in. wykonano I etap prac przy ołtarzu głównym, wykonano również konserwację portalu w murze ogrodzeniowym.

Spośród budowli pełniących ważne funkcje społeczne należy zauważyć konserwację elewacji dziedzińcowych w siedzibie Polskiej Akademii Umiejętności przy ul. św. Jana/św. Marka, prace w dworze pozostającym w gestii Polskiej Akademii Nauk przy ul. Radzikowskiego, prowadzono prace w budynkach Starego Teatru i Teatru im. J. Słowackiego, dofinansowano remont konserwatorski ka-

mienicy „Pod Krukami” przy Rynku Gł. 25, prowadzony na szeroką skalę przez Międzynarodowe Centrum Kultury.

Na Kazimierzu w obrębie dawnego Miasta Żydowskiego w Starej Bożnicy z XVI w. wykonano konserwatorski remont elewacji południowej. W otoczeniu bożnicy Kupa wykonano konserwację muru ogrodzeniowego z XIX-XX w. Kontynuowano prace na cmentarzu Remuh i na nowym cmentarzu Żydowskim przy konserwacji wybranych nagrobków z XVI-XVIII i XIX wieku.

W monumentalnym gotyckim zespole kościoła św. Katarzyny i klasztoru Augustianów rozpoczęto konserwację wnętrza kaplicy św. Doroty, kontynuowano prace przy elewacjach prezbiterium kościoła, zakończono prace przy elewacjach Opatówki. W związku z powstałą awarią, tj. zapadnięciem się posadzki w kościele i odsłonięciem nierozpoznanych dotąd krypt, zlecono ich inwentaryzację jako pierwszy etap prac w tym zakresie.

W kolejnej wielkiej świątyni gotyckiej – kościele Bożego Ciała kontynuowano prace przy elewacji południowej w zakresie konserwacji wątków ceglanych, elementów kamieniarki oraz witraży. Rozpoczęto prace konserwatorskie przy XVII-wiecznych barokowych stallach z prezbiterium kościoła, czołowym dziele manierystycznej snycerki krakowskiej. W trakcie demontażu stali ujawniono za nimi fragmenty średniowiecznych tynków z zachowanym malowanym zacheuszkim.

Duże znaczenie miała kontynuacja prac w niezwykle cennych zespołach na obrzeżach Krakowa. W opactwie benedyktyńskim w Tyńcu (fundacja według tradycji z 1044 r.) po drugim sezonie realizacji zakończono prace przy głównym późnobarokowym ołtarzu kościoła opackiego. Poddano konserwacji wszystkie zachowane na terenie kościoła rzeźby, które zdemontowano w latach 70. Po zrekonstruowaniu brakujących elementów dekoracji przywrócono ołtarzowi barokową dekorację zwieńczenia. Rozpoczęto również konserwację drewnianego zadaszenia studni na dziedzińcu zewnętrznym Opactwa oraz prace zabezpieczające przy murze obwodowym od strony Wisły.

Na Woli Justowskiej w zespole pałacowo-parkowym Willi Justusa Decjusza zakończono konserwację cokołu elewacji, wykonano również konserwację bramy w ogrodzie.

W przeddzień Święta Niepodległości, po pięciu latach prac, z udziałem Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, uroczyście oddano społeczeństwu kopiec Kościuszki. Społeczny Komitet zaangażował w remont kopca od 1997 r. ponad 5,5 mln zł. Prace objęły remont stożka natomiast w przyszłym roku rozpocznie się remont dolnej części podstawy kopca. Przewiduje się, że odwodnienie i konserwacja pochłonie ok. 3 mln zł.

W zespole austriackiej twierdzy Kraków, wybitnym dziele inżynierii wojskowej z drugiej połowy XIX wieku, kontynuowano prace w forcie Kościuszkowski (Bastion V) z przeznaczeniem na muzeum kościuszkowskie oraz prace w forcie w Mistrzejowicach, wzorowo użytkowanym przez Dom Kultury.

Zakończono, współfinansowane z Gminą Miasta Krakowa, prace konserwatorskie kopca Józefa Piłsudskiego i uroczyscie oddano go społeczeństwu.

W 2001 r. finansowego wsparcia (w formie zwrotnej) udzielono kilku prywatnym inwestorom, którzy podjęli wysiłek ratowania zabytkowej substancji, często w stanach awaryjnych.

Należy wspomnieć o jeszcze jednym regulaminowym obowiązku Komisji – opiniowaniu wniosków o umorzenie dotacji zwrotnych udzielanych prywatnym inwestorom. W roku ubiegłym Komisja zaopiniowała i rekomendowała Prezydium SKOZK zmianę dofinansowania ze zwrotnego na bezzwrotne Centrum Kultury Żydowskiej (ul. Meiselsa 17) oraz gmachu Szpitala Bonifratrów (ul. Trynitarzka 11).

Ważnym także zadaniem w działalności programowej Komitetu były decyzje przewodniczącego SKOZK dotyczące zmian zakresów rzeczowych podejmowane na wniosek inwestorów. W roku 2002 decyzji tych było mniej niż w latach poprzednich, co wynika z bardziej trafnego wyboru obiektów do dofinansowania i precyzyjnego określania zakresów rzeczowych prac w tych obiektach.

IV. Działalność finansowa

Plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa na 2002 rok realizowany ze środków Narodowego Funduszu zatwierdzony przez SKOZK uchwałą nr 2/2002 z dnia 26.03.2002 r. zakładał pozyskanie w 2002 r. łącznie 32.400.993 zł, w tym dotację z Kancelarii Prezydenta RP w wys. 29.170.000 zł oraz uzyskanie wpływów z innych źródeł w wys. 900.000 zł.

Plan ten został w pełni wykonany, bowiem na koniec 2002 r. na Narodowym Funduszu zgromadzono środki w wys. 32.984.086,12 zł, w tym dotacja z Kancelarii Prezydenta RP 29.170.000 oraz wpływy z innych źródeł 1.485.597,35 zł.

Równocześnie Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa zobowiązał Zarząd Rewaloryzacji do przestrzegania zasad finansowania prac z Narodowego Funduszu przyjętych przez Prezydium SKOZK uchwałą nr 9/2001 z dnia 4 grudnia 2001 r. zatwierdzonych przez Wojewodę Małopolskiego pismem z dnia 4 stycznia 2002 r. Dokument ten określa zasady gospodarowania środkami Narodowego Funduszu zgodnie z przepisami ustawy o finansach publicznych, ustawy o zamówieniach publicznych i innymi właściwymi przepisami prawa. Zasady te przewidują m.in. zabezpieczenie prawidłowości wydatkowania środków w budynkach stanowiących własność osób prywatnych poprzez ustanowienie hipoteki Skarbu Państwa oraz wtórną kontrolę SKOZK zapewniającą pełne rozliczenie z wydatkowanych środków.

Wydatki planu finansowego 2002 r. były pod szczególną kontrolą Komisji Finansowej, która co kwartał analizowała stan zaawansowania finansowego planu, opiniowała wnioskiwane przez Zarząd Rewaloryzacji i innych inwestorów korekty i przedkładane Prezydium SKOZK projekty wymaganych uchwał.

Przyjęty przez Społeczny Komitet plan rzeczowo-finansowy odnowy zabytków Krakowa ze środków NFRZK na 2002 rok zakładał realizację zadań w 89

obiektach. Niezbędnych korekt w planie Prezydium SKOZK dokonało uchwałą nr 6/2002 z dnia 22 października, zmniejszając dofinansowanie w 12 obiektach o łączną kwotę 730.503 zł oraz zwiększając dofinansowanie w 12 obiektach na łączną kwotę 736.809 zł. Plan ten opierał się na *Programie ochrony i konserwacji zabytków Krakowa na lata 1999–2003* przyjętym przez Plenum SKOZK uchwałą z dnia 24 listopada 1998 r.

Wzorem lat ubiegłych, w czerwcu przewodniczący Społecznego Komitetu prof. Tadeusz Chrzanowski wraz z Wojewodą Małopolskim Jerzym Adamiem, wystąpili do Szefa Kancelarii Prezydenta RP – Pani Jolanty Szymanek-Deresz o spowodowanie przyznania w roku 2003 dotacji celowej z budżetu centralnego na Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa w wys. 31,5 mln zł, otrzymywanej za pośrednictwem Kancelarii Prezydenta RP. Wystąpienie to zawierało również informację o potrzebach i planach konserwatorskich Krakowa w 2003 roku oraz zapewnienie, iż Społeczny Komitet podejmie ze swej strony działania zmierzające do zgromadzenia na Narodowym Funduszu środków pozabudżetowych.

W r. 2002 Prezydium i Komisja Finansowa wykazały wiele troski o prawidłowe wydatkowanie środków z Narodowego Funduszu. Natomiast słabością naszej działalności jest w dalszym ciągu pozyskiwanie środków na Narodowy Fundusz z innych źródeł.

V. Działalność informacyjna i propagandowa

Odpowiedzialna za tę działalność Komisja Informacji i Inicjatyw Społecznych szczególnie dbała o stałe kontakty z mediami, a więc udział przedstawicieli prasy, radia i TV w posiedzeniach plenarnych, prezydiach, posiedzeniach komisji problemowych SKOZK oraz komisji konserwatorskich i odbioru prac w odnawianych ze środków NFRZK obiektach. Realizowanym na bieżąco zadaniem było ułatwianie kontaktów mediów z kierownictwem SKOZK.

W dniu 19 lutego członkowie Komisji zapoznali się z efektami prac remontowo-konserwatorskich w odnowionej bożnicy Kupa przy ul. Miodowej 27, a następnie dyskutowali w Centrum Kultury Żydowskiej na temat problemów związanych z odnową zabytkowych obiektów Kazimierza, w tym zwłaszcza nad przygotowaniem bożnicy Wysokiej do remontu. Efektem tego posiedzenia była prośba o interwencję przewodniczącego SKOZK, skierowana do prezydenta m. Krakowa, dotycząca uregulowania stanu własnościowego i określenia użytkownika synagogi. Przewodniczący SKOZK wskazał także na pilną potrzebę odnowienia muru cmentarza Remuh od strony ulicy Miodowej.

18 czerwca na posiedzeniu Komisji w Muzeum Narodowym jej członkowie omawiali wstępne propozycje do programu 25 rocznicy decyzji UNESCO o wpisaniu Krakowa na *Listę światowego dziedzictwa kultury i natury* oraz 25-lecia powołania SKOZK. Odpowiednie przygotowanie i nagłośnienie w mediach tych zagadnień było i pozostanie w najbliższym czasie jednym z ważniej-

szych bieżących zadań Komisji Informacji. Dlatego też na spotkaniu w dniu 6 grudnia tę tematykę kontynuowano precyzując program działań.

Zaproponowano zorganizowanie:

1. Sesji SKOZK i MCK – przed referendum w sprawie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej nt. „Dziedzictwo – Kraków – Polska – Europa. W 25-lecie wpisania zabytków Krakowa na pierwszą *Listę Światowego Dziedzictwa Kultury i Natury* z udziałem przedstawicieli władz RP, instytucji i organizacji uczestniczących w procedurze integracji europejskiej oraz miast Europy Środkowej wpisanych na *Listę*. Po obradach przewiduje się koncert w krakowskiej Filharmonii lub w kościele Mariackim.

2. Uroczystego posiedzenia SKOZK na Wawelu w grudniu 2003 r.: „Zagospodarowanie dziedzictwa Krakowa szczególną szansą i zadaniem”.

Przewidziano również wydawnictwa: album „Odnowa Zabytków Krakowa w latach 1978–2003”, jubileuszowy numer Biuletynu SKOZK, bibliografię 25-letniej działalności SKOZK opracowywaną przez Instytut Bibliotekoznawstwa Akademii Pedagogicznej w Krakowie, „Dokumenty i materiały z działalności SKOZK i procesu odnowy zabytkowej architektury miasta”, publikacje o efektach 25-letniej działalności SKOZK w kwartalniku „Renowacje i Zabytki” oraz w miesięczniku „Aura”. Przewidziano konkurs wiedzy historycznej oraz wystawę „Kraków w odnowie” organizowane przez Muzeum Historyczne m. Krakowa przy współudziale SKOZK.

W okresie sprawozdawczym zostały wydane dwa numery biuletynu SKOZK:

48 – zawierający m.in. dokumenty: program i kierunki działania SKOZK, regulaminy SKOZK i Biura, zasady finansowania prac w obiektach zabytkowych oraz wspomnienia o zmarłych osobach zasłużonych dla odnowy zabytków Krakowa – dr Marianie Korneckim i Wojciechu Hydziku;

49 – publikujący dokumenty sprawozdawcze z roku 2001, plan odnowy zabytków Krakowa na rok 2002, bieżące uchwały Prezydium SKOZK, materiał dotyczący zabytkowych obiektów Szpitala Uniwersyteckiego, artykuł p. Stanisława Załubskiego o Zespole ds. Odnowy Starego Miasta oraz kronikę wydażeń SKOZK. Biuletyny zawierają coraz bogatszy materiał fotograficzny, będący ilustracją bieżących efektów odnowy.

W listopadzie, jak co roku, wydaliśmy dwustronny kalendarz SKOZK. Ten na rok 2003, autorstwa p. Ryszarda Melliwy, ze zdjęciami p. Michała Grychowskiego, przedstawia z jednej strony Bramę Floriańską z Barbakanem nocą oraz, z drugiej strony, kościół Mariacki z fragmentem Sukiennic. Umieściliśmy jak zwykle na kalendarzu informacje dotyczące Biura SKOZK, ZRZZK oraz numer konta NFRZK.

Kontynuujemy opracowywanie i rozsyłanie wśród członków SKOZK i przedstawicieli mediów kwartalnego serwisu informacyjnego SKOZK. Od kilku lat funkcjonuje w internecie strona SKOZK, która jest na bieżąco uzupełniana i uaktualniana. Zawiera ona m.in. podstawowe dokumenty SKOZK (regula-

miny, zasady finansowania), wzór wniosku o dofinansowanie z NFRZK, skład osobowy SKOZK, materiał fotograficzny.

Stale i ściśle współpracujemy z kwartalnikiem „Renowacje i Zabytki”, dostarczając materiały dotyczące odnowy zabytków Krakowa i SKOZK, w tym plan rzeczowo-finansowy, sprawozdania i kronikę wydarzeń SKOZK, które czasopismo zamieszcza.

Uwagi końcowe

Należy stwierdzić, iż rok 2002 był dobrym rokiem w realizacji zadań, zwłaszcza kontynuacji rozpoczętych prac i uzyskiwania wielu efektów częściowych.. Nastąpił dalszy – na miarę możliwości finansowych – widoczny postęp w pracach remontowo-konserwatorskich najcenniejszych obiektów zabytkowych w mieście. Nastąpiła znaczna poprawa wyglądu estetycznego Krakowa.

Wzorem lat ubiegłych również w 2002 r. Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa przeprowadzał na bieżąco wizje lokalne i kontrole na budowach, sprawdzając postęp prac i celowość wydatkowania środków.

Z satysfakcją zauważamy rosnący udział w finansowaniu prac remontowo-konserwatorskich w zabytkowych obiektach Krakowa przez właścicieli i użytkowników prowadzących inwestorstwo we własnym zakresie.

Reasumując powyższe dokonania należy stwierdzić, że głównym efektem działań SKOZK jest powstrzymanie degradacji technicznej najcenniejszych zabytków, dostosowanie ich do współczesnych potrzeb i funkcji oraz widoczna poprawa estetyki wnętrza ulic, szczególnie w obrębie historycznego centrum miasta. Zauważalny jest coraz większy wpływ odnowy zabytków Krakowa na rozwój innych dziedzin życia: turystyki, handlu, gastronomii, hotelarstwa i ochrony środowiska. Wiele odnowionych obiektów świeckich i sakralnych stwarza także znakomite warunki do rozwoju działalności kulturalnej. Uzyskanie tych efektów rzeczowych, przy poprawie rytmiczności wydatkowania środków z NFRZK, było możliwe dzięki dobrej współpracy SKOZK z władzami oraz służbami miejskimi i wojewódzkimi, a w szczególności Zarządem Rewaloryzacji Zespołów Zabytkowych Krakowa.

Społeczny Komitet składa podziękowanie Parlamentowi RP za przyznane środki na Narodowy Fundusz Rewaloryzacji Zabytków Krakowa, które pozwoliły kontynuować proces odnowy zabytków i uzyskać w roku 2002 znaczące efekty.

Społeczny Komitet Odnowy Zabytków Krakowa kieruje serdeczne podziękowanie do Pana Aleksandra Kwaśniewskiego, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Jego Kancelarii za efektywne sprawowanie patronatu nad odnową zabytków Krakowa i działalnością Komitetu.

Zastępca Przewodniczącego SKOZK

dr Bogusław Krasnowolski

Kraków, 7 stycznia 2003 r.